

RELAȚIILE PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN CU MINORITARIILE MAGHIARI (1944 - 1948)

Dumitru Șandru

Printre cei care au susținut după 23 august 1944, uneori sau adesea cu multă ardoare, formațiunile politice de extremă stângă din România, în mod particular pe comuniști, au fost și numeroase persoane aparținând diferitelor grupuri minoritare. Trebuie menționat aici că, și până la această dată, elementele alogene înscrise în Partidul Comunist din România au deținut o pondere mai mare în raport cu proporția lor din structura populației țării. În anii '30, de exemplu, maghiarii, care reprezentau mai puțin de 8 % din populația României, aveau circa 36 % din membrii lui, la evrei, cu 4 %, proporția comuniștilor era de 18 % din membri, rușii și ucrainenii, cu 3 %, aveau 10 %, bulgarii 2 % și, respectiv, 10 %, timp în care românii, care reprezentau 72 % din populație aveau doar 23 % din totalul membrilor de partid¹.

Curând după turnura de la 23 august 1944, în regiunile în care grupurile minoritare dețineau o pondere relativ însemnată în structura populației, comuniștii au reușit să găsească numeroși aderenți printre acestea. La 7 noiembrie 1944, Legiunea de jandarmi Caraș menționa că cele mai rele elemente din rândurile ungarilor și germanilor intraseră în partidul comunist și că aceștia terorizau populația românească, în special pe funcționari², iar Legiunea județului Timiș preciza, în nota informativă din 15 noiembrie 1944, că înscrierea sârbilor, a germanilor și a ungarilor în partidul comunist dădea naștere la tot felul de comentarii și la mari nemulțumiri printre români, care considerau că aceste elemente rele reușeau să-și continue, sub noua mască, acțiunile dăunătoare intereselor românești, situația fiind comunicată Inspectoratului Regional de Poliție Timișoara, pentru a lua măsuri. Legiunea putea oferi exemple de hitleriști care se înscriseră în Partidul Comunist din România pentru a scăpa de urmărire³. La rândul ei, Legiunea Satu Mare consemna, în același sens, în darea de seamă din 7 noiembrie 1944, că imediat ce județul fusese ocupat de trupele rusești, ungurii începuseră să se înscrie în Partidul Comunist din România și să întrețină ideea că ar fi fost mai bine ca teritoriul să rămână sub stăpânire sovietică⁴.

Membrii unor grupuri minoritare invadând, curând după 23 august 1944, minusculul partid comunist și organizațiile care gravitau spre el, au procedat așa din rațiuni dintre cele mai diverse. Germanii au încercat pe această cale, fără a reuși însă, să se pună la adăpost față de represaliile ce au început să fie întreprinse împotriva lor pe considerentul că ar fi susținut și difuzat ideologia hitleristă în România. Evreii au sperat că prin obținerea unor posturi însemnate în conducerea partidului și a instituțiilor de stat își vor putea reface situația economică din perioada premergătoare venirii generalului Ion Antonescu la conducerea țării, această dorință reușindu-le multora dintre ei. O parte dintre maghiari s-au înregimentat în organizațiile de extremă stângă din motive oarecum asemănătoare cu cele ale germanilor, în timp ce alții au căutat să se folosească de colaborarea cu Partidul Comunist din România pentru a-și putea continua nestingheriți propaganda revizionistă.

Rapoartele și notele informative ale organelor Siguranței române și ale celor de ordine publică abundă în relatări referitoare la acțiuni ostile statului român organizate în special de ungurii din Transilvania, cele mai multe dintre ele tolerate vreme de câțiva ani de conducerea comunistă de la București. De altfel, Uniunea Populară Maghiară, înființată la 16 octombrie 1944, prin preluarea sarcinilor MADOSZ-ului, care a cooperat chiar de la început cu Partidul Comunist din România avea să devină un paravan comod în spatele căruia șovinistii unguri din Transilvania și-au desfășurat activitatea împotriva statului ai cărui cetățeni erau. Într-o amplă dare de seamă a Inspectoratului

Regional de Poliție Cluj asupra stării de spirit a populației pe perioada 15 - 31 iulie 1945, redactată într-o limbă română cu numeroase greșeli gramaticale, de subinspectorul acestei instituții, un maghiar cu numele de Keleti Alexandru, acesta relatează: "Populația românească ar vrea să trăiască în pace cu ungurii de aici, însă ungurii veniți din Ungaria după 1940 susțin șovinismul și iredentismul, influențând pe ungurii băștinași și făcând propagandă pentru alipirea din nou a Ardealului la Ungaria (subl. autorului). Referindu-se la maghiarii din zonă, Keleti scria că ei erau înscrși. În general, în Uniunea Populară Maghiară (Magyar Népi Szövetség) și în alte organizații democratice, "După informațiile obținute, se observă că șovinismul maghiar continuă și mai accentuat decât mai înainte (subl. autorului). Problemele care se discută și se propagă este (sic !) realipirea Ardealului la Ungaria sau un Ardeal independent. Șoviniștii sunt într-un număr destul de mare, nu vreau să înțeleagă că Ardealul este definitiv integrat și aparține României, că tratatul de la Viena nu a fost just, că Ardealul este o bucată de pământ din România și nu a(l) Ungariei sau o <Țară independentă>. Din cauză că nu s-au luat măsuri serioase împotriva șovinismului, și dacă sunt luate, prin intervenții sunt oprite, așa că curajul lor este în creștere (subl. autorului). Keleti arătând că autoritățile dădeau dovadă de slăbiciune în combaterea șovinismului. Precum și prin diferite inscripții pe pereți și zvonuri răspândite jignesc Țara românească, de exemplu <Olah orszeg lo...orszeg>, <Égjen Bukarest, Éljen Budapest> (Țara Valahilor...Să ardă Bucureștii. Să trăiască Budapesta). Ordinele date de autoritățile românești nu sunt primite în serios, spunând că rușii sunt cei care dau ordine și nu românii. Încă nu este România aici. În general, au speranța că tratatele de pace vor da Ardealul Ungariei. Sunt sute de unguri care nici nu au schimbat pengö, sperând că totul este provizoriu. Șovinismul este mai tare în rândurile intelectualilor și mai ales printre studenți, liber profesioniști și comercianți (subl. autorului). Muncitorii (care) sunt mai rezervați și (sunt cei) care înțeleg că șovinismul este (cel) care împiedică înfrățirea popoarelor. Dar, totuși, se observă o oarecare influență în rândurile lor de către propaganda șovinistă. Este de remarcat de prin Uniunea Populară Maghiară nu a descoperit nici o ajutorare pentru a combate șovinismul S-a observat că cei veniți după anul 1940 în Ardealul de Nord sunt cei care susțin șovinismul deschis (subl. autorului) și în problemele greu de rezolvat a(le) guvernului ei întrebuințează justificarea șovinismului, ca de exemplu: situația economică în Ardealul de Nord este mai grea decât în Regat. Ardealul nu este altceva decât o colonie a Regatului, că încadrarea nu este bine făcută, pentru (că) toți reacționarii din Regat sunt trimiși în Ardeal etc., etc."⁵.

Ori de câte ori istoriografia comunistă din România a prezentat această organizație i-a elogiat activitatea "constant democrată" și eforturile depuse pentru a asigura o conviețuire armonioasă a ungurilor cu românii⁶, disimulându-se în mod sistematic propaganda revizionistă patronată de ea. Uniunii Populare Maghiare nu i s-ar putea imputa intervențiile făcute la autoritățile centrale sau locale ale statului român cu scop de a proteja interesele minorității pe care o reprezenta, deși multe dintre ele rămân discutabile, căci urmăreau să îi scoată pe etnicii maghiari de sub incidența legislației țării în care trăiau. Dar, în același timp, organizația a excelat în întreținerea șovinismului în rândurile maghiarilor din Transilvania, iar, prin acțiunile pe care le-a inițiat, ea a atentat în permanență la integritatea teritorială a țării.

Faptul că Partidul Comunist din România a beneficiat de serviciile ei în lupta pentru acapararea și consolidarea puterii în stat, folosind-o frecvent în campania de înlăturare din posturi a funcționarilor administrației locale și județene și de impunere în locul acestora a persoanelor dispuse să coopereze cu comuniștii, a generat o stare de lucruri care, în special în Ardeal, s-a dovedit adesea potrivnică intereselor românești, iar la scară națională celor de stat. Dar comuniștii din România, ca și cei din țările vecine, internaționaliști prin definiție, nu puneau în acea perioadă nici un preț pe națiunea a cărei nume îl aveau înscris în titlul partidului. A fost și motivul pentru care a devenit necesară, de altfel, crearea de către istoriografia oficială a partidului comunist a unei imagini distorsionate despre acești aliați ai lui din rândurile diferitelor minorități ori din cele aparținând unor diverse categorii ale populației țării.

Este de reținut că mulți dintre maghiarii care desfășurau propagandă revizionistă, manifestau în același timp ostilitate față de comunism. O asemenea tendință era relevată în nota Inspectoratului General al Jandarmeriei, nr. 46 586, din 26 ianuarie 1946, referitoare la populația de pe teritoriul rural al județului Odorhei. Intelectualii, îndeosebi învățătorii și preoții, întrețineau un puternic naționalism la sate, propagând alipirea Ardealului la Ungaria. Dar, maghiarii nu priveau cu ochi buni noul regim. În comuna Bihorțeni, de pildă, tinerii fredonau aproape în fiecare seară un cântec cu caracter antiguvernamental, cu următoarele cuvinte: *“Când a fost Carol rege am avut cămașă, când a fost Miklos, am avut paltoane, dar, de când sunt Stalin și Groza, am rămas și fără cămașă și fără paltoane”* (subl. autorului)⁷.

Mai trebuie menționat aici că nu întreaga comunitate maghiară care trăia în România s-a implicat în susținerea acțiunilor cu caracter revizionist inițiate de elementele ostile statului român ori în sprijinirea programului partidului comunist⁸. Raportul Inspectoratului Regional de Poliție din Cluj, nr. 9 579 S, din 2 august 1946, aprecia, de exemplu, că populația de origine maghiară de pe raza lui (județele Cluj, Turda, Someș și Năsăud) ar fi fost astfel clasificată din punctul de vedere al tendințelor politice: 85 - 90 % adversari ai regimului de atunci din România, 10 - 15 % “democrați”, în care se putea avea încredere și 50 % din totalul ungarilor puteau fi considerați reacționari, gata de luptă⁹. Inspectoratul Regional de Siguranță Cluj raporta, la 2 noiembrie 1947, Direcției Generale a Siguranței că în acel județ se exercita o influență, sub mască religioasă, pe teren politic, din partea preoților unguri, romano-catolici, dirijată de episcopul de Alba Iulia, Marton Aron, care desfășura o vie propagandă atât pe tema alipirii Transilvaniei la statul maghiar, cât și împotriva regimului și în special a partidului comunist. Acțiunea era susținută de episcop prin diferite circulare care interziceau, în mod categoric, sub amenințarea cu sancțiuni, preoților și credincioșilor să se încadreze în acest partid, precum și prin cuvântările ținute de la amvonul bisericilor pe care le vizita. Consecința activității lui Marton Aron a fost fructuoasă, căci o bună parte dintre preoții și credincioșii maghiari s-au abținut de la activitatea politică¹⁰. În aceeași perioadă, în urma indemnului făcut de episcop ca ungurii să se retragă din Uniunea Populară Maghiară, considerată o anexă a comuniștilor, în județul Turda au părăsit organizația câțiva preoți și învățători¹¹.

În octombrie 1947, în județul Mureș, din 750 de învățători unguri, numai 180 mai erau înscrși în Uniunea Populară Maghiară, din care foarte puțini activau în mediul rural¹². De altfel, episcopul a îndemnat în permanentă și în perioada următoare populația de origine maghiară din Transilvania să lupte nu numai împotriva comunismului, dar și pentru încorporarea provinciei în statul maghiar¹³.

Suntem convinși că aprecierile Inspectoratului Regional de Poliție Cluj menționate mai sus conțin o mare doză de subiectivism și tocmai de aceea le considerăm orientative. Este posibil ca ponderea maghiarilor loiali regimului politic să fi fost superioară celei menționate în rapoartele jandarmeriei, poliției și Siguranței, căci în ele se consemnau, în mod prioritar, situații care ridicau probleme legate de ordinea publică a statului, făcându-se mai rar referiri la stări de lucruri normale, dar cert rămâne faptul că un mare număr de unguri din Transilvania, în unele zone chiar comunități întregi, au manifestat în această perioadă ostilitate față de țara ai căror cetățeni erau și că acțiunile lor, vizând desprinderea provinciei din trupul României, au ținut într-o stare de alertă permanentă instituțiile de resort ale statului, au nemulțumit profund populația românească și au generat tensiuni între aceasta și minoritatea maghiară.

În plus, datorită faptului că numeroși unguri s-au înscris în partidul comunist, beneficiind de multă toleranță din partea conducerii acestuia, ca și din partea militarilor armatei roșii cantonați în țară cu care maghiarii au colaborat, de altfel, ei au putut acționa nestânjeniți împotriva populației majoritare. Așa, de pildă, la începuturile lunii februarie 1945, la incitațiile unor maghiari, comandantul militar sovietic din Oradea a arestat cinci lideri locali ai Partidului Național-Tărănesc, inclusiv pe președintele organizației județene Bihor, avocatul Eugen Chiș¹⁴. În județul Sălaj, în august 1945, delegatul Comisiei Aliate (Sovietice) de Control din Zalău a oprit cercetările ce se

electuau asupra persoanelor care săvârșiseră atrocități împotriva românilor în perioada în care teritoriul fusese sub dominația Ungariei¹⁵. Referindu-se la acest fapt, Legiunea de jandarmi Sălaj a, în buletinul informativ pe perioada 26 august - 10 septembrie 1945, indignarea locuitorilor din Țișile Buciului și Șimleu Silvaniei, în care avuseseră loc masacrele împotriva populației de origine română din satele Trezneș și Ip, întrucât, până la acea dată, nu se luase nici o măsură împotriva celor ce îi terorizaseră în timpul stăpânirii horthyste, ucigându-le frații și părinții, locuitorii insistând ca celor vinovați să li se aplice pedepse la fel cum le fuseseră administrate celor ce persecutaseră pe evrei în Regat¹⁶.

Pe de altă parte, Comisia Aliată (Sovietică) de Control a intervenit în câteva rânduri la autoritățile românești, obligându-le să pună în libertate pe mulți dintre supușii maghiari pe care îi internase în lagăre¹⁷, timp în care față de germanii încadrați în aceeași categorie juridică nu a manifestat nici un fel de clemență. În ianuarie 1946, de exemplu, în urma unei cereri exprese din octombrie 1945 a Comisiei Aliate, cetățenii maghiari din lagărul Turnu Măgurele au fost eliberați și predați delegatului guvernului de la Budapesta, pentru a-i repatria în Ungaria¹⁸.

În general, manifestațiile patronate de liderii comunității maghiare, indiferent dacă era vorba de persoane înscrise în organizații tutelate de partidul comunist sau de elemente naționalist-șovine neînregimentate în ele, căpătau pe parcurs un caracter antiromănesc, iar actele lor vizau aproape fără excepție scopuri revizioniste. La fabrica "Phoenix", din Capitală, după ce, la 22 octombrie 1944, a avut loc o întrunire a Uniunii Populare Maghiare, două zile mai târziu, tot în București s-a organizat, la sediul societății "Ștefan cel Sfânt și Ungaria Unită", o altă adunare, condusă de președintele ei, Lakatoș Janos și de ceilalți membri ai comitetului. S-au discutat probleme legate de viitoarea orientare a asociației, care să își continue activitatea, fără a putea fi împiedicată de autoritățile statului. Întrucât în trecut societatea desfășurase o intensă propagandă revizionistă, Lakatoș a recunoscut că, pe moment, ea ar fi putut acționa nestingherită numai dacă ar fi aderat la Uniunea Populară Maghiară¹⁹. Studiul informativ al Legiunii de jandarmi Hunedoara, din 15 noiembrie 1944, releva ostilitatea maghiarilor față de populația românească, fapt ce producea indignarea acestora din urmă. Ungurii acționau subversiv prin Madosz și foarte mulți dintre ei, în special din păturile de jos, se înscriseseră în partidele comunist și social-democrat, devenind recalcitranți față de autoritățile publice. "Astfel de unguri, cu ocazia întrunirilor ținute de Partidul Comunist și Social-Democrat au ajuns până acolo ca să strige în public: <Jos guvernul, Jos Armata, Jos Siguranța Statului, Jos Jandarmeria etc. etc.>"²⁰. La Oradea, la manifestația de stradă din 15 martie 1945, consacrată împlinirii a 97 de ani de la izbucnirea revoluției din 1848 din Ungaria, participanții, purtând drapelul și stema maghiară, au protestat împotriva instalării administrației românești și au cerut o conducere ungurească în nordul Ardealului²¹.

În condițiile temporizării procesului de reînaltare a administrației românești în nord-vestul Transilvaniei, populația de origine română se confrunta cu același tratament la care fusese supusă în anii 1940 - 1944, când teritoriul fusese încorporat în statul maghiar. Ministrul de război, Constantin Vasiliu-Rășcanu îi relata comisarului adjunct pentru afacerile străine al U. R. S. S., Andrei Ianuarevici Vășinski, la 27 iunie 1945, că ungurii de aici nu vroiau să recunoască administrația românească, autoritățile ei fiind izgonite din teritoriu. La Târgu Mureș maghiarii au somat batalionul român de infanterie revenit în oraș să îl părăsească, amenințând pe comandantul lui că, în caz contrar, îl vor aresta. Concomitent, profesorii români erau alungați din școli. În asemenea condiții, populația românească făcea comentarii nefavorabile privitoare la guvernul de la București, care nu întreprindea nici o măsură de normalizare a situației, acuzându-l că vroia să o maghiarizeze²².

Acțiunile antiromânești au continuat însă și după ce guvernul român și-a reînaltat autoritățile în nord-vestul Transilvaniei. La adunarea din 12 august 1945, convocată de organizația din Târgu Secuiesc a Partidului Comunist din România, s-a manifestat împotriva statului, a guvernului și a armatei române și au fost rupte pancartele pe care erau scrise lozincile "Trăiască guvernul Groza" și "Trăiască prietenia româno-maghiară". La adunare au participat și jandarmii

unguri din "jandarmeria populară", care au venit înarmați, fără ca poliția oficială să li luat vreo măsură împotriva lor²³. În luna următoare, Legiunea Sălaj, după ce relatea, într-o notă informativă asupra perioadei 26 august - 10 septembrie 1945, că revizionistii maghiari din județ susțineau propaganda pe tema reîntoarcerii nord-vestului Transilvaniei la Ungaria, preciza că Uniunea Populară Maghiară nu numai că urmărea activitatea tuturor instituțiilor românești, dar îi și incita pe unguri împotriva lor. La adunarea acestei organizații din comuna Curtuișeni, de pildă, când președintele Uniunii a cerut să i se aducă la cunoștință nemulțumirile, ungurii au strigat în cor: "Ce caută drapelul românesc la Monumentul eroilor din fața Plutonului de grăniceri români?". Tot cu acel prilej, ei au scandat "Trăiască Ungaria Mare"²⁴. La 15 martie 1946, la Târgu Secuiesc, a avut loc o adunare organizată de Tineretul Progresist Maghiar, prilejuită de împlinirea a 98 de ani de la începutul revoluției ungare din 1848, căruia i s-a imprimat un caracter șovin, încurajat de oficialitățile poliției și chiar de secretarul maghiar al organizației comuniste locale²⁵.

Susținerea de către șoviniștii unguri a dezideratelor comuniste a fost bine primită în tabăra forțelor de extremă stângă, de unde a rezultat și toleranța condamnabilă față de activitatea multor persoane care atentau la siguranța statului. Într-o notă a Direcției Generale a Poliției, din 2 noiembrie 1944, se consemna ca certă știrea obținută de la Serviciul de Informații al Capitalei privitoare la sosirea la București, la 10 octombrie, a lui Keresztes Jenő, unul din conducătorii Uniunii Populare Maghiare, care s-a prezentat la sediul Uniunii patrioților, "unde a fost primit cu triumf", datorită faptului că, în urma propagandei desfășurată de el, la Brașov se înscriseră 70 de membri în Uniunea patrioților. Keresztes a cerut membrilor bucureșteni ai Uniunii patrioților să intervină pentru a fi stopat orice atac de presă împotriva minorității maghiare din România. Or, nota Direcției Generale a Poliției preciza că el activase în anii anteriori în Serviciul informativ maghiar din regiunea Brașov și că în ziua de 26 august 1944 trăsesse împotriva armatei române care lupta atunci în acea zonă²⁶.

Spre deosebire de conducătorii grupărilor politice de extremă stângă, care au tolerat actele revizionistilor maghiari, cei ai partidelor denumite istorice le-au condamnat în mod vehement, evidențiind caracterul lor antiromânesc. Astfel, a doua zi după ce Comandamentul militar sovietic a ordonat guvernului român să retragă aturoritățile pe care le reinstalase până atunci în nord-vestul Transilvaniei eliberat de trupele sovieto-române, la 12 noiembrie 1944, Inspectoratul General al Jandarmeriei menționa într-o notă informativă că cercurile național-tărăniste își manifestau îngrijorarea și indignarea față de această dispoziție, evidențiind că MADOSZ-ul își extinsese organizațiile în întreaga provincie, iar "Săgețile de foc", care erau o mișcare naționalistă comparabilă cu legionarismul, își schimbaseră nuanța, devenind comunistă, astfel că hotărârile comandamentului sovietic s-ar fi datorat tocmai influenței lor²⁷.

La rândul său, istoricul David Prodan observa, referindu-se la atmosfera din acea vreme, că, sub steagul noilor lozinci democratice, "multe haine fuseseră întoarse pe cealaltă față, realizându-se astfel subit saltul de la hortism la democrație". O propagandă exacerbată se desfășura pe tema "atrocităților" gârșilor lui Iuliu Maniu, nepomenindu-se nimic de masacrele săvârșite de unguri la Ip și Treznea și de alte orori antiromânești ale administrației din timpul ocupației maghiare. Mai rău decât atât, până și oficialitatea românească se angajase într-o asemenea propagandă. "Nu numai la Cluj, ci și în presa noastră, în discursuri nu mai auzai decât de suferințele bieților unguri ! Și nici un cuvânt despre cele petrecute în Ardealul de Nord, nici pomeneală de Ip, Treznea..."²⁸.

De fapt, liderii comuniști nu numai că au tolerat actele maghiarilor, dar, adesea, chiar i-au și compătimit. La 21 noiembrie 1944, unul din fruntașii partidului, Alexandru Drăghici publica în "Scântea" articolul *Rămășițele hitleriste*, pe care îl reproducem ca pe o mostră a propagandei acestui partid: "Susținut de elemente reacționare din conducerea partidelor respective, guvernul trecut a pus în practică munca «obștească» pentru tineretul maghiar și foarte puțini germani. Dar nu pentru hitleriști, ci pentru elemente democratice, pentru tineretul maghiar apolitic din Ardeal și chiar pentru comuniști. De protejarea hitleriștilor avea grijă Aldea și cu sabotorii lui. Astfel, unele

elemente care au luptat pentru actul de la 23 august sunt trimiși (sic !) astăzi la muncă <obștească>. Încadrați în formații premilitare, vreo 2 500 de tineri au fost transportați din regiunile și localitățile respective și duși la C. F. R., sub conducerea unor militari care nu par să li aflat că s-a schimbat ceva după 23 august în această țară. Aceeași atitudine de persecuție care domnea în trecut față de evrei există acum față de unguri. Înjurăturile, persecuțiile, bătaia sunt metodele practicate de către comandanți față de acești tineri. Măncarea, la început inexistentă, e acum mizerabilă: dorm pe jos în niște bărci (sic !) fără foc, fără haine călduroase, acum în pragul: iernii”. Liderul comunist cerea nu ameliorarea regimului de trai, ci eliberarea lor²⁹.

Nu posedăm informații care să ne permită a constata veridicitatea afirmațiilor lui Alexandru Drăghici. Suntem convinși că traiul ungarilor din detașamentele de muncă obligatorie nu a fost deloc ușor și că, datorită faptului că, din cauza stării de război în care se afla atunci România, el echivala cu regimul de lagăr, fapt ce putea da naștere – și, probabil că, a și provocat – la diferite abuzuri din partea organelor imputernicite cu paza celor mobilizați. Ceea ce șochează pe cunosătorul perioadei rămâne faptul că el nu întâlnește în articol nici o referire la românii și la membrii altor grupuri etnice încorporați, ca și ungurii, în detașamente de muncă forțată ale căror condiții de viață nu se diferențiau de cele ale maghiarilor.

Nu exagerăm atunci când afirmăm că, după 23 august 1944, dintre toți locuitorii țării, ungurii au reprezentat grupul etnic cel mai ostil autorității de stat românești și că, în mod paradoxal, ei au fost cei care s-au bucurat de cea mai largă toleranță din partea comuniștilor, care le-au făcut numeroase concesii. Astfel, într-o notă secretă, din 12 decembrie 1944, Direcția Generală a Poliției reproducea *Instrucțiunile privitoare la lagărele de muncă* pe care Uniunea Populară Maghiară le primise de la conducerea partidului comunist: Observatorul politic de pe lângă Corpul VI Armată a raportat că acel Comandament a primit, la 11 decembrie 1944, un ordin de la Marele Stat Major, potrivit căruia lagărele de muncă urmau a fi desființate. Ungurii care lucrau atunci acolo trebuiau eliberați și înlocuiți cu fasciști și hitleriști internați, precum și cu prizonieri germani. Partidul comunist a comunicat că observatorul său va urmări cu atenție deosebită executarea ordinului, pentru ca elementele fasciste din corpul ofițeresc să nu-l poată sabota. În același timp, Partidul Comunist din România a dat instrucțiuni Uniunii Populare Maghiare să trimită curieri în lagărele de muncă pentru a-i încunoștința pe cei ce lucrau acolo să părăsească, fără nici o formă, locurile de muncă, deoarece nu se va lua nici o măsură împotriva lor³⁰.

Încurajați de către conducerea partidului comunist, ungurii au organizat, la 17 decembrie 1944, în sala cinematografului “Tomis”, din Capitală, o adunare a membrilor Uniunii Populare Maghiare din întreaga țară, la care au asistat circa o mie de persoane, condusă de președintele ei, Kurkó Gyorgy. Participanții au cerut, între altele, desființarea detașamentelor de muncă, deschiderea școlilor maghiare, eliberarea din lagăre a ungarilor democrați din România, reintegrarea în funcții a maghiarilor licențiați din serviciu³¹.

La 21 decembrie 1944, Serviciul de Informații, din Direcția Generală a Poliției, relatea, în nota nr. 34 797, redactată pe baza unor surse demne de toată încrederea și comunicată Președinției Consiliului de Miniștri, Marelui Stat Major, Ministerului de Război și Ministerului de Interne, că, în cadrul acțiunii de recrutare de membri, agenții Uniunii Populare Maghiare desfășurau o intensă propagandă în rândurile muncitorilor unguri, promițându-le, în afară de salarii mari, pământ pentru familii, locuințe, cantine, îmbrăcăminte, școală gratuită pentru copii, drepturi politice suverane față de muncitorii care nu erau înscrși în organizație, indiferent de originea lor etnică, dreptul de a-și alege singuri primari, jandarmi și șefi de poliție. În ultimul timp, acești agenți mai promiteau că Uniunea Populară Maghiară va primi dreptul de a controla și de a contesta sentințele judecătorești pronunțate împotriva muncitorilor înscrși în organizație³². Uniunea urma a cere câte zece iugăre de pământ, situate în imediata apropiere a orașelor și a localităților industriale, pentru muncitorii de origine maghiară³³. După numai circa trei săptămâni, la 13 ianuarie 1945, Serviciul Special de Informații comunica Președinției Consiliului de Miniștri, Marelui Stat Major, Ministerului de

Război. Ministerului de Interne, Inspectoratului General al Jandarmeriei și Comandamentului General al Teritoriului că avea informații serioase potrivit cărora comitetul central al Uniunii Populare Maghiare intenționa să intervină pe lângă forurile competente ca să le permită unor membri permanenți ai organizației să aibă dreptul de a purta arme, pe argumentul că astfel ar fi avut "posibilitatea să se apere de <dușmanii interni>". În realitate, cererea liderilor Uniunii făcea parte dintr-un program preconizat de conducerea organizației, care urmărea înarmarea membrilor ei³⁴.

Unul din succesele incontestabile obținute de guvernul Petru Groza imediat după instaurare l-a constituit recunoașterea de către Moscova a drepturilor României asupra întregii Transilvanii. La 7 martie 1945, la prima ședință a noului cabinet, premierul român și-a anunțat colaboratorii că îl contactase pe mareșalul Rodion Malinovski, care i-a promis că îl va ajuta în cheștiunea Ardealului. S-a propus a se expedia o telegramă lui Stalin, Groza adăugând că spera "că în termen de două-trei zile noi vom putea intra în Ardealul de Nord, intrare care va constitui o zi de sărbătoare pentru poporul românesc"³⁵. La 8 martie, Petru Groza și ministrul afacerilor externe, Gheorghe Tătărescu, au telegrafiat la Moscova, solicitând lui Stalin să admită reinstalarea administrației românești în nord-vestul Transilvaniei³⁶. Acordul a sosit în ziua următoare, fapt ce l-a impresionat pe premierul român, care avea să mărturisească, în ședința guvernului din 10 martie: "N-am știut că se va întâmpla în 24 de ore să se și dea răspunsul afirmativ. Știam care va fi răspunsul, dar nu știam că-l vom primi în 24 de ore"³⁷.

Transilvania era însă tefiul național-tărăniștilor, astfel că guvernul instalat la 6 martie 1945 cu greu a putut găsi aici aderenți în rândurile populației de origine română. Tocmai de aceea, executivul a tolerat într-un mod sfidător acțiunile antiromânești ale șoviniștilor maghiari, pentru simplul fapt că ei se erijau în susținători ai comunismului, iar readucerea organelor de ordine publică în teritoriu a fost temporizată până la mijlocul lunii iunie 1945, când grănicerii români au început să fie instalați pe linia de frontieră de dinainte de 30 august 1940, în unele zone chiar după aceea dată, act care i-a favorizat în mod evident pe unguri.

Statutul favorabil de care s-au bucurat minoritarii maghiari în primii ani ai regimului comunist din România și motivațiile unui asemenea tratament au fost evidențiate atât în rapoartele organelor autohtone de ordine publică, cât și de diferiți străini aflați în acea perioadă în țară. În raportul asupra situației României din anul 1946, întocmit de Adrian Holman, ministrul Marii Britanii la București, adresat premierului englez Clement Attlee, se arăta că majoritatea populației maghiare din Transilvania susținea guvernul Petru Groza. Mulți dintre ei se făcuseră vinovați de persecutarea populației românești din nordul Ardealului, iar după eliberarea lui au ales ca refugiu Partidul Comunist Român, spre a nu fi judecați pentru crime de război. Guvernul Groza a manifestat tendința de a acorda un tratament preferențial minorității ungare comuniste, față de majoritatea populației românești care suferise din cauza maghiarilor în timpul războiului, iar această politică a sporit animozitățile și ostilitatea românilor față de comuniști³⁸. La rândul său, ziaristul american Reuben H. Markham, acreditat în calitate de corespondent de presă în România, a surprins și mai fidel decât Holmes raporturile maghiarilor din Transilvania cu partidul comunist, cu guvernul Petru Groza și, în plus, cu autoritățile sovietice. "Ungurii de aici - scria el, referindu-se la orașul Satu Mare - m-au implorat insistent să ajut la salvarea lor, câștigând sprijinul Americii pentru guvernul Groza, în timp ce românii, cu o însuflețire cel puțin egală, mi-au cerut ca America să-i salveze, opunându-se aceluiași Groza. Mulți unguri din oraș - continua Markham - erau atașați de ruși ca de mântuitorii lor, timp în care maghiarii situați cu 15 mile mai la vest, peste frontieră, în Ungaria, se opuneau rușilor cu mai multă energie chiar decât o făceau românii"³⁹. La Cluj, relata același ziarist american, ungurii manifestau prin oraș, strigând "Jos Maniu!", dar niciodată "Jos Horthy!". Întreaga mișcare antiromânească din oraș era sprijinită de partidul comunist, în numele democrației. Patronul ei principal sau, poate, simbolul ei, era primul ministru Petru Groza, urât de majoritatea românilor din Transilvania și susținut de majoritatea ungarilor. Adesea se spunea, în glumă, dar nu fără un

sâmbure de adevăr, că ungurii aveau doi prim miniștri, pe Zoltan Tildy la Budapesta și pe Groza la București⁴⁰.

Mai rău decât atât, unii lideri ai partidului comunist au pus la îndoială însuși dreptul statului român asupra zonelor din Ardeal locuite în majoritate de către maghiari. Astfel, Alexandru Sencovici declara, în ședința consiliului Frontului Național Democrat din 24 ianuarie 1945, în calitatea avută atunci de reprezentant al Sindicatelor Unite, că, întrucât în Transilvania locuiau un milion de secuî era inadecvat să se spună că teritoriul respectiv era pământ românesc. "Și de ce să ne angajăm noi că este pământ românesc, când putem pune...partea țării noastre...Pentru că românii vor spune: acesta este pământul nostru. Și în jumătate de sate sunt români și în cealaltă jumătate a satului, unguri. Sunt împlețiți. Tocmai acestea sunt problemele de bază ale Transilvaniei. Și de ce să îl declarăm pământ românesc?"⁴¹. Or, dacă ar fi făcut apel la datele recensământului general al populației României din 1930, Alexandru Sencovici ar fi putut descoperi că cifra secuilor din Ardeal nu era de un milion, ci de numai 349 393⁴².

Elementele șoviniste de origine maghiară, înscriindu-se în număr mare în Partidul Comunist, au cooperat în mod fructuos cu liderii lui în defavoarea românilor, deși ele manifestau, în general, o ostilitate profundă față de ideologia și de metodele practicate de formațiunea politică ai căror membri deveniseră. Într-o notă informativă a Direcției Generale a Poliției, din 4 martie 1945, redactată pe baza datelor comunicate de Inspectoratul Regional Sibiu, se releva că în nordul Ardealului comuniștii unguri se dedau la acțiuni teroriste față de populația românească, forțând-o să se înscrie în partidul comunist, din care cauză foarte mulți dintre aceștia s-au refugiat în sudul Transilvaniei⁴³.

Mai rău, după revenirea nord-vestului Transilvaniei în componența statului român, unii dintre șoviniștii unguri de aici au pus la cale câteva planuri pentru reîncorporarea cu forța armelor a întregii provincii, sau măcar a teritoriului ce îl dobândiseră prin Diktatul de la Viena, la Ungaria. În buletinul informativ al Inspectoratului General al Jandarmeriei asupra situației polițienești din luna august 1945, stărilor de lucruri din nord-vestul Transilvaniei le era rezervat un amplu spațiu. Se preciza că populația maghiară de aici continua să manifeste ostilitate față de autoritățile statului român, prin diverse acțiuni, toate vizând dreptul la autodeterminare asupra acestui teritoriu, ce îl doreau trecut în componența Ungariei. Organizațiile șovine, conduse de intelectuali (profesori și învățători), căutau să țină treaz, prin toate mijloacele posibile, sentimentul unui puternic naționalism și ideea regatului milenar. Existau organizații maghiare care militau pentru alipirea Ardealului la Ungaria, sau măcar independența provinciei. Se răspândeau manifeste, insigne și se expuneau în diferite locuri culorile drapelului maghiar. Erau păstrate imprimatele și sigiliile ungurești, iar în administrație continua să fie folosită limba maghiară. Tinerii refuzau să se prezinte la comisiile de recrutare de pe lângă Cercurile Teritoriale. Numeroase acte de ostilitate, uneori chiar agresive, au avut loc cu ocazia reînălțării autorităților românești în nord-vestul Ardealului, mai cu seamă în județele Mureș, Ciuc, Trei Scaune și Odorhei. Centrul tuturor acțiunilor era orașul Târgu Mureș.

În iulie, aici fusese descoperită o organizație culturală șovină, condusă de profesorii școlilor normală și comercială din municipiu. Ea răspândea manifeste cu caracter subversiv care cereau alipirea Transilvaniei la Ungaria sau trecerea ei sub administrația Uniunii Sovietice. Organizația primea instrucțiuni de la Serviciul de propagandă maghiară din Budapesta, prin agenți care treceau ilegal frontiera. Organele jandarmeriei au descoperit o organizație condusă de fostul șef al jandarmeriei populare din județele Odorhei, Ciuc, Mureș și Trei Scaune, Pila Istvan, cu centrul la Sfântu Gheorghe, care avea ramificații în toate județele de mai sus, întreaga ei activitate fiind coordonată de agenți trimiși de la sediu. Organizația dispunea de mai multe depozite de armament. În unul din ele, cel din Covasna, județul Trei Scaune, de la locuința lui Pila Istvan, au fost găsite numeroase arme automate, puști și pistoale, un Brandt și însemnate cantități de muniții, arme, muniții și explozive descoperindu-se și la sediul Partidului Comunist din România din plasa

Marii Britanii, Statelor Unite ale Americii și Uniunii Sovietice. Pila Istvan a organizat la Sfântu Gheorghe o consfătuire cu colaboratorii săi de încredere, unde s-a fixat planul pentru înlăturarea administrației românești și pentru lansarea cererii de alipire a Ardealului la Ungaria. Nu s-a trecut la acțiune, deoarece șefii organizațiilor județene Ciuc, Odorhei și Mureș au apreciat inoportună data fixată, din cauză că pregătirile nu erau încheiate, decidând amânarea rebeliunii pentru o altă zi. La 6 august 1945, când s-a făcut percheziție la domiciliul lui Pila, din comuna Covasna, s-au găsit un tun antitanc, două Brandt-uri și diferite arme automate, care au fost predate, în totalitatea lor, cu titlu de capturi de război, delegatului local al Comisiei Aliate (Sovietice) de Control. Ca urmare, la 15 august, Legiunea de jandarmi Trei Scaune l-a arestat pe Pila Istvan, împreună cu 14 membri ai organizației⁴⁵. Printre complici au figurat Silvasy Vidor, fost șef al Poliției din Sfântu Gheorghe, numit în acest post la 1 mai 1945 și îndepărtat din el la 7 septembrie 1945, Elefant Iosif, comisar de poliție în același oraș, investit în funcție tot la 1 mai 1945, demis din ea la 10 septembrie și reprimat la 1 noiembrie 1945⁴⁶. Complotiștii au alcătuit memorii pentru a le trimite comisarului afacerilor externe al U. R. S. S., Viaceslav Molotov, în care se cerea autonomia Ardealului sau alipirea lui la Uniunea Sovietică⁴⁷. Arestatii au fost puși însă în libertate, deoarece Pila Istvan a declarat că armele fuseseră strânse pentru a fi folosite împotriva fasciștilor. El a reluat contactele cu colaboratorii săi, continuând să desfășoare propagandă șovină și amenințându-i pe cei care l-au denunțat⁴⁸. La 28 august 1945, la sediul poliției din orașul Târgu Secuiesc a fost descoperit un alt depozit de arme, muniții și explozive (26 mitraliere românești și germane, două pistoale, o armă automată Faustpatrone și multe muniții) organizat în taină de șeful acestei instituții, Szekely Ștefan, și de ajutorul său, Bene Zoltan⁴⁹.

Paralel, ungurii au acționat, nu numai prin Uniunea lor Populară, ci și prin alte organizații legale ori subterane în vederea întreținerii atmosferei revizioniste în rândurile acestei minorități și antrenării ei în lupta pentru desprinderea Ardealului din trupul României. În februarie 1946, la Sfântul Gheorghe a fost descoperită "Uniunea luptătorilor pentru libertatea maghiară", condusă de Csek Tibor, considerat autor al atentatului de la sediul P. C. R. din comuna Cernatu de Jos, județul Trei Scaune, din seara zilei de 11 ianuarie 1946 și instigator la dinamitarea monumentului eroului sovietic de la Târgu Secuiesc⁵⁰. În ianuarie 1946 a luat ființă la Brașov "Comitetul de ajutorare maghiară", al cărui sediu central era la Cluj. El și-a constituit filiale la Arad, Alba Iulia, Carei, Deva, Miercurea Ciuc, Oradea, Sfântu Gheorghe, Sighet, Salonta, Sibiu, Șimleul Silvaniei, Sighișoara, Teiuș, Timișoara, Târgu Mureș, Zalău și în alte orașe. Aproape toți conducătorii Comitetului erau șoviniști notorii, iar unii nici măcar nu aveau cetățenie română. Președintele filialei din Brașov, Szabo Beni, născut în comuna Măghereni, județul Turda, de meserie blănar, era cunoscut de chestura locală ca vechi revizionist. El fusese președinte al organizației brașovene a Partidului Maghiar și conducător al diferitelor organizații culturale, religioase etc., care desfășurau însă propagandă revizionistă. Până la 23 august 1944, Szabo a păstrat legături dintre cele mai strânse cu Consulatul maghiar din Brașov, cu care colabora și îl ajuta în acțiunile contra statului român. După 23 august 1944, a fost internat în lagăr, ca ostatic, până la eliberarea de către unguri a conducătorului comunității românești din nord-vestul Ardealului, dr. Emil Hațieganu. Asociația își avea sediul în același local cu cel al Uniunii Populare Maghiare. Unii dintre conducătorii Comitetului fuseseră internați după 23 august 1944 în lagărul de la Târgu Jiu, sub acuzația de șovinism, dar eliberați în cursul anului 1945⁵¹. La Șimleu Silvaniei, președinte al filialei era un oarecare Toth Francisc, învățător, care venise din Ungaria în anul 1941. Fusese reținut la închisoarea din Zalău, sub acuzația că își terorizase subalternii, ca sublocotenent, comandant al unei companii de lucru a armatei maghiare. Pe lista suspecților de la poliția din Șimleu Silvaniei figura și secretarul organizației, dr. Naduvári Gheorghe, domiciliat în acel oraș, dar venit în 1940 din Ungaria, ca

medic⁵². În februarie 1946, autoritățile polițienești au semnalat înființarea în municipiul Cluj a "Mișcării maghiare de rezistență", cu circa 50 000 de membri, care țineau ascunse importante cantități de arme și de muniții. Organizația avea un caracter revizionist și legături cu Partidul Micilor Agrarieni din Ungaria⁵³. La începutul lui iulie 1946, la Oradea a fost descoperită organizația "Păsările sălbatice", compusă din funcționari, judecători, directoarea unei școli secundare de fete, câteva călugărițe și elevi de liceu, ale cărei scopuri erau editarea de manifeste antiromânești și adunarea de arme și muniții. În vara lui 1945, elevii arestați cu această ocazie aruncaseră cu pietre în trenurile cu trupe române care se întorceau de pe front. Tot atunci, la Oradea a mai fost descoperită organizația "Tinerii hotărâți", formată din elevi de liceu, care aveau scopuri similare "Păsărilor sălbatice"⁵⁴. Câteva luni mai târziu, la 10 octombrie, Legiunea de jandarmi C. F. R. Brașov încunoștiința Inspectoratul General al Jandarmeriei că deținea informații că în nordul Transilvaniei propaganda revizionistă era întreținută la adăpostul partidelor și organizațiilor maghiare care erau considerate democrate. Acestea constituiseră "Grupe de rezistență maghiare" care urmăreau și amenințau pe cei bănuți că ar fi lucrat împotriva intereselor lor⁵⁵.

După reinstalarea organelor administrației românești în nord-vestul Transilvaniei, maghiarilor le-au fost tolerate timp de câțiva ani de către guvernul Petru Groza multe din acțiunile care lezau sentimentele naționale ale populației majoritare, care amenințau, totodată, și siguranța statului. Astfel, într-o notă intitulată *Agresiunea ungarilor de la Cluj*, nedată și fără autor, păstrată în Arhiva Direcției Generale a Poliției, se preciza că în zilele de 3 și 5 august 1945 orașul Cluj fusese martorul unor evenimente dramatice și sângeroase care au demonstrat în mod definitiv caracterul dezastruos și antiromânesc al politicii F. N. D. în nordul Transilvaniei. Provincia fusese retrocedată *de jure* statului român în ziua de 9 martie, dar guvernul Groza nu a înțeles să instituie acolo un regim românesc, ci a menținut preponderența elementului maghiar, pe motiv că devenise comunist, când, în realitate, nu era decât iredentist, urmărind realipirea Ardealului la Ungaria. De altfel, declarațiile făcute cu vreo lună în urmă de Lucrețiu Pătrășcanu la Cluj - de fapt, la 11 iulie 1945⁵⁶ - confirmau că ungurii din nordul Transilvaniei aveau tendințe iredentiste și că a fost nevoie de o admonestare din partea guvernului, el însuși găsind că maghiarii întrecuseră orice măsură prin atitudinea lor provocatoare. Trecerea prin Cluj a trupelor române, la 3 august 1945, care veneau de pe front, a prilejuit o nouă manifestare a ungarilor împotriva ostașilor noștri care au eliberat Transilvania. Guvernul, însă, denaturând faptele, a prezentat tendențios evenimentele de la Cluj. Populația română a ieșit în întâmpinarea ostașilor întorși de pe front. La clubul social-democrat din municipiu a fost arborat doar drapelul roșu, nu și cel românesc, fapt ce a determinat mulțimea să ceară în mod zgomotos arborarea steagului național, cum era pe celelalte clădiri. La refuzul social-democraților de a da curs cererii mulțimii, manifestația a continuat, iar prefectul poliției locale, Timofi, unealtă a comuniștilor, a încercat să aresteze pe demonstranți, care s-au împotrivit însă⁵⁷. În ziua de 5 august, la trecerea unui alt lot de ostași români, clujenii s-au adunat în Piața Unirii. Iritată de cele petrecute cu două zile mai înainte, populația a început să strige: "Trăiască Iuliu Maniu. Trăiască Partidul Național-Tărânesc". Cum 90 % din locuitorii români ai Ardealului erau alături de acest partid, Timofi a scos în stradă pe muncitorii unguri de la fabrica "Dermata", pentru a organiza o contramanifestație. Înarmați cu pistoale, maghiarii au tras în români, omorând șase dintre ei. Atunci armata română a primit ordin să deschidă foc. Au fost uciși doi maghiari și un sergent român. Presa comunistă a prezentat evenimentele ca pe un rezultat al unor "provocări" românești, nemenționând nimic despre acțiunile ungarilor. Ministrul de interne, Teohari Georgescu, și ministrul de război, C. Vasiliu-Rășcanu, veniți să ancheteze incidentele, au găsit vinovați pe generali români Virgil Stănescu și Leonard Mociulski, care apăraseră de fapt doar ordinea⁵⁸.

Evenimentele din 3 și 5 august 1945 de la Cluj au întreținut o îndelungată stare de agitație în rândul populației de origine română, alimentată, între altele, și de faptul că, în urma lor, se procedase la arestarea lui Emil Hațieganu. Național-tărâniștii au contestat în mod vehement această măsură, relevând că arestarea constituia o gravă eroare politică. Iuliu Maniu considera că Emil

Hațieganu reprezenta personalitatea română cea mai populară din Ardealul dezrobbit și găsea inadmisibil ca omul politic care lăcuse abstracție de persoana sa, rămânând la Cluj, pentru a se lupta cu trufia maghiară și suferind toate persecuțiile regimului horthyst să fie acum arestat.

La scurtă vreme după producerea incidentelor, național-tărăniștii au trimis un protest la Palat și au decis să pregătească un manifest, semnat de Iuliu Maniu, care să fie răspândit în întregul Ardeal și în special în regiunea dezrobită. În ședințele de comitet ale partidului, care au avut loc la 12 august, pe circumscripții, șefii organizațiilor național-tărăniște au protestat contra confruntărilor de la Cluj, prezentându-le opiniei publice ca provocări ale guvernului⁵⁹. După mai bine de două luni, la 22 octombrie 1945, Direcția Generală a Poliției consemna, pe baza raportului primit de la Inspectoratul Regional de Poliție din Cluj, în buletinul informativ nr. 292, că în satele acestui județ domnea un val de ură împotriva ungarilor, determinat de atitudinea manifestată de ei cu ocazia primirii armatelor române în municipiu de la începutul lui august⁶⁰.

O altă confruntare de proporții a avut loc tot la Cluj în cursul lunii mai 1946. Pe data de 10, ziua națională a României, populația de origine română a manifestat pe străzile orașului. Bucuria lor era alimentată și de faptul că atunci posturile de radio din Occident răspândiseră vestea că la Conferința de Pace de la Paris întreaga Transilvanie va intra în granițele României. Știrea a produs nemulțumiri în rândul etnicilor maghiari și ea a generat o atmosferă foarte tensionată. Ca urmare, guvernul a interzis demonstrațiile românilor programate în cinstea zilei de 15 mai 1848, când ei se ridicaseră împotriva asupririi maghiare. În schimb, muncitorilor unguri și salariaților organizați în Frontul Unic Muncitoresc li s-a permis să defileze prin municipiu, astfel că ei au ieșit în număr mare pe străzile Clujului, cerând "Moarte lui Iuliu Maniu". Demonstrația, având un pronunțat caracter antiromânesc, a produs indignare în rândul populației majoritare și ea a fost exacerbată de înlocuirea șefului poliției comuniste din Cluj, un român, cu un comunist maghiar, vestit pentru duritatea cu care îi trata pe români. Urmarea au fost manifestațiile spontane de protest ale studenților în principalele piețe ale municipiului. Ca reacție, s-a apelat la muncitorii maghiari de la "Dermata", cea mai mare fabrică din oraș, din care se recrutau și cele mai agresive trupe de șoc ale comuniștilor. Aceștia, împreună cu o serie de muncitori de la calea ferată, s-au deplasat în piețele Clujului, dar, între timp, studenții se retrăseseră spre locuințele lor. Atunci, ei s-au îndreptat către căminele studențești, spărgându-le geamurile, provocându-le stricăciuni și strigând "Vrem sânge românesc". Poliția a asistat la agresiune, însă nu a intervenit. A doua zi, mulți dintre studenți au fost arestați, timp în care agresorii comuniști au rămas, cu puține excepții, în libertate. Când studenții au protestat în fața primului ministru, acesta i-a acuzat pe ei, refuzând să ia vreo măsură împotriva atacatorilor, declarându-le că "Guvernul meu se sprijină pe proletariat"⁶¹.

O altă confruntare similară a avut loc tot la Cluj în noaptea de 28/29 mai 1946, de îndată ce condițiile păcii au devenit cunoscute. Atunci, muncitorii comuniști de origine maghiară de la fabrica "Dermata", îmbarcați în camioane, aparținând regionalei C. F. R. Cluj, au fost transportați la căminele studențești, unde au atacat pe studenți cu focuri de armă. Autoritățile românești nu au făcut nici o încercare de a interveni, iar conducerea Universității a apelat la garnizoana sovietică pentru a restabili ordinea. Au urmat arestări din rândurile studenților români, iar presa guvernamentală a menționat că studenții "reacționari" erau vinovați în exclusivitate de incident. Această tulburare a fost, oricum, mai mult naționalistă decât ideologică în caracter și ea a fost, probabil, - potrivit opiniei lui Adrian Holman - patronată de Budapesta ca reacție la decizia marilor puteri de a retroceda României nord-vestul Transilvaniei. Întrucât incidentul fusese suficient de grav, ministrul justiției, Lucrețiu Pătrășcanu, s-a deplasat la Cluj, unde, probabil sub presiunea opiniei publice din nord-vestul Ardealului, a ținut un discurs care nu coincidea cu punctul de vedere al guvernului în problema maghiară⁶². La 4 iunie, studenții timișoreni au declarat grevă de solidaritate cu cei din Cluj, solicitând, în moțiunea adoptată, pedepsirea exemplară a celor vinovați de incidentele din municipiu de pe Someș⁶³.

Indignarea românilor era puternic alimentată de faptul că maghiarii din Transilvania acționau adesea sub protecția partidului comunist. Într-o notă secretă a Inspectoratului General al Jandarmeriei, nr. 39 392, din 29 august 1945, trimisă Cabinetului Ministerului Afacerilor Interne, se arăta că manifestațiile șovine ale ungarilor din județul și orașul Odorhei erau frecvente. Asemenea elemente făceau parte din grupările politice zise democrate și, pe această cale, puteau să activeze nestingherit. În comuna Sângeorgiu de Pădure, din acest județ, Kovacs Moise și Naghy Ioan, primul președinte, al doilea secretar al Uniunii Populare Maghiare, activau fațiș pentru instigarea etnicilor unguri împotriva românilor și evreilor, pentru sabotarea Convenției de armistițiu, pentru defăimarea armatei roșii, sfătuiră populația maghiară de a nu preda armamentul și muniția și de a nu se supune măsurilor luate de autoritățile românești⁶⁴. În august 1945, ei au fost înaintați Curții Marțiale din Brașov. În aceeași lună, șeful postului de jandarmi Vârghiș, județul Odorhei, a început cercetările în vederea stabilirii autorilor atrocităților comise sub ocupația maghiară în anii 1940 - 1944, ca urmare a ordinului telegrafic nr. 298/1945 primit de la Tribunalul Poporului din Cluj. La șeful de post s-a prezentat președintele Uniunii Populare Maghiare, împreună cu primarul și cu 20 de locuitori din acea comună, cerându-i să sisteze ancheta, deoarece reclamații nu mai aveau nici un fel de pretenții, însă Legiunea a dispus ca rezultatele cercetărilor să fie înaintate, totuși. Tribunalului Poporului din Cluj⁶⁵. La 15 martie 1946, adunarea organizată de Tineretul Progresist Maghiar la Târgul Secuiesc, prilejuită de împlinirea a 98 de ani de la începutul revoluției maghiare din 1848, a căpătat un caracter șovin și, prin faptul că a fost încurajată de oficialitățile locale - întrucât toți funcționarii poliției din județul Trei Scaune, inclusiv șeful ei, ca și secretarul P. C. R. erau unguri - tăinuță⁶⁶. La ea au participat secui din oraș și din comunele învecinate, între aceștia și elevi, care au defilat cu drapele mari ungurești, toți manifestanții purtând pe piept tricolorul maghiar. S-a intonat imnul național al Ungariei și s-a scandat lozinca "Trăiască sfânta patrie maghiară". Poliția și sectorul de jandarmi primiseră ordin să interzică orice manifestație de stradă, dar ele nu numai că nu s-au conformat, ci chiar au organizat-o și au participat la ea. Șeful poliției din Târgu Secuiesc a dat demonstranților un drapel românesc care a fost purtat, în mod sfidător, în poziție orizontală și cu pânza înfășurată, în timp ce drapelele ungurești erau ținute în sus, cu pânza desfășurată. Este demn de remarcat - se arăta în raportul nr. 879, S/1946 al Inspectoratului de Poliție Mureș - că la sărbătorile românești aceste autorități nu au participat, deși au primit ordin. În plus, în același timp, șeful gării Târgu Secuiesc a fost amenințat că dacă nu schimbă placa din stația C. F. R., scrisă în limba română, cu alta în limba maghiară, va fi omorât, iar gara aruncată în aer. Față de asemenea acțiuni - conchidea raportul - români de aici sunt profund indignați⁶⁷.

Orientări promaghiare și vădit antiromânești au fost date și serbărilor școlare pregătite de învățători și profesori, cu sprijinul preoților, uneori și de către aceștia din urmă. În seara zilei de 27 iulie 1946, la serbarea organizată de Uniunea Populară Maghiară din Hațeg, în orașul Deva, sub conducerea preoților romano-catolici, cu participarea copiilor din școala primară, festivitatea, axată pe teme religioase, a căpătat un pronunțat caracter revizionist. Toate obiectele și toate persoanele apărute pe scenă aveau culorile tricolorului maghiar. Populația din sală, circa 1 000, avea, de asemenea, buchete de flori de culorile drapelului unguresc, cu care au fost răsplătiți "artiștii"⁶⁸. Într-o notă informativă, din 23 ianuarie 1947, a Inspectoratului de Jandarmi Cluj, intitulată *Problema șovinismului maghiar*, era menționat un caz similar de acțiune antiromânească de pe raza județului Turda. La 12 ianuarie 1947, la Casa de cultură maghiară din comuna Moldovenești a fost organizată o serbare, cu participarea elevilor care urmau cursul secundar la Cluj, patronată de preotul Naghi Domenic și de directorul școlii primare, Cehezi Feri. Aici, eleva Palfi Elena Irina, din clasa a V-a a școlii normale maghiare din Cluj, a recitat "o poezie în care se arăta că mamele de unguri plâng ostașii honvezi, care, totuși, și-au ascuțit săbiile în sânge românesc". Aceasta, ca și o altă poezie, a satisfăcut pe unguri, dar, pe de altă parte, a indignat populația românească participantă la serbare, care a fost astfel forțată să ia atitudine față de maghiari⁶⁹.

Într-o serie de localități maghiarii au încercat, iar uneori chiar au reușit, să înlăture din funcții persoanele de origine română, înlocuindu-le cu elemente din grupul lor etnic, fără ca autoritățile românești să intervină pentru repunerea lor în posturi. Secuii din comuna Ciumani, județul Ciuc, de exemplu, au atacat, în seara zilei de 10 iunie 1946, postul de jandarmi, încercând să determine plecarea lor din localitate⁷⁰. Legiunea de jandarmi Turda consemna, la 23 aprilie 1947, că în județ conducătorii Uniunii Populare Maghiare duceau o acțiune și o propagandă șovină care urmărea înlăturarea tuturor elementelor românești ce dețineau funcții de stat în administrația județului și a comunelor. Se relatează cazul din comuna Lunca Mureșului, unde președintele local al Uniunii, Kessony Ioan, a convocat comitetul organizației, cerându-i să îi destituie pe români din funcții, pe motiv că populația de aici ar fi fost formată numai din unguri. Două persoane de origine maghiară din comitet - Bacsy Benjamin și Boasă Dionisie - s-au împotrivit, au refuzat să semneze procesul-verbal și l-au denunțat pe Kessony la șeful de post de jandarmi⁷¹. În comuna Chesău, județul Cluj, funcția de președinte a Uniunii Populare Maghiare și-a arogat-o un oarecare Horváth Ștefan, care fugise în 1940 din sudul Transilvaniei în nordul ocupat de maghiari, înrolându-se și în armata ungară și luptând împotriva celei românești până la sfârșitul războiului, când a revenit acasă și s-a instalat primar, pretinzând că era democrat. Comportarea lui în noua calitate, pe care o deținea încă în iunie 1947, față de elementul românesc din comună a scandalizat nu numai pe români, ci și pe unguri, care doreau înlocuirea lui tot cu un maghiar, dar care să nu fi fost cel puțin înrolat în armata horthystă⁷². În urma reîncorporării nord-vestului Ardealului în statul român, la Zalău a fost numit primar un oarecare Solymos Ivan, care, însărcinat fiind în anii 1940 - 1944 cu administrarea bunurilor românilor refugiați în sudul Transilvaniei, îi jefuise de ele. Apoi, în primăvara lui 1944, el a organizat acțiunea de deportare a câtorva sute de evrei din acel oraș. După revenirea Ardealului în componența României, Solymos a deținut o funcție de conducere la Casa Autonomă de Supraveghere a Bunurilor Inamice (C. A. S. B. I.), de pe urma căreia a realizat numeroase profituri materiale, iar în noiembrie 1946 el a fost ales și deputat în Parlamentul României⁷³.

Motive diverse determinau populația de origine română din Transilvania să păstreze ostilitate față de noua autoritate a statului. La 11 septembrie 1945, Direcția Generală a Poliției consemna, în buletinul informativ nr. 253, că românii din nordul Transilvaniei erau neliniștiți din cauza zvonurilor care circulau în legătură cu politica guvernului. Ziarele maghiare "Vilagosság" (*Lumina*) și "Erdély" (*Ardealul*) dădeau a înțelege, prin articolele publicate, că guvernul se ocupa numai de problemele ungarilor din această regiune, neglijându-le pe cele ale românilor. Elementele "reacționare" profitau de o asemenea stare de lucruri pentru a aduce critici guvernului, cu atât mai mult cu cât "propaganda democratică" nu se făcea simțită. Se mai poate observa - continua autorul notei - că o parte din populația românească păstra oarecare rezerve față de P. C. R. și P. S. D. "pe motivul că în aceste partide este o atmosferă pur maghiară. Ungurii se înscriu în partidele democratice - de fapt, în cele de extremă stângă (n.n. - D.Ș) - pentru a se camufla și pentru a continua politica lor șovină și mai departe"⁷⁴. Patru zile mai târziu, la 15 septembrie, aceeași Direcție Generală reproducea, în buletinul informativ nr. 257, știrea primită de la Inspectoratul Regional de Poliție Târgu Mureș relativă la bisericile românilor distruse în anii 1940 - 1941 în județul Odorhei, potrivit căreia, la 11 septembrie, apăruse în ziarul "Szabadasság" (*Libertatea*) un articol, semnat de dr. Reti Emerich, ajutor de primar, în care arăta că guvernul, la intervenția Uniunii Populare Maghiare, oprirea cercetările pentru descoperirea autorilor acestor fapte⁷⁵.

De remarcat că, adesea, cooperarea comuniștilor din România cu Uniunea Populară Maghiară s-a făcut prin neglijarea culpabilă a intereselor populației majoritare. În perioada stăpânirii horthyste comunitățile românești din nord-vestul Transilvaniei fuseseră complet lipsite de posibilitatea instruirii copiilor lor în limba maternă, iar după revenirea teritoriului în componența statului român în unele locuri situația nu a cunoscut nici o schimbare. În buletinul informativ al Legiunii de jandarmi Bihor privitor la perioada 25 ianuarie - 10 februarie 1946 se menționa că populația de origine română comenta nefavorabil faptul că în multe sate locuite de ea, deși existau

localuri, copiii nu învățau carte, deoarece nu aveau învățători. În același timp, școlile maghiare funcționau, dar elevilor nu li se preda istoria și geografia României, portretul regelui nu era expus, iar învățătorii nu executau nici un ordin al Inspectoratului școlar⁷⁶. La 19 martie 1947, Inspectoratul General al Jandarmeriei transmitea Cabinetului Ministerului Educației Naționale o notă în care erau sintetizate nemulțumirile românilor din comunele Dealu Boții, Vișa, Ghiucă de Sus și Nearșova, județul Cluj, privitoare la școlile primare, care nu aveau învățători și material didactic. Populația de origine română comenta defavorabil această situație, afirmând că nici statul maghiar în anii 1940 - 1944 nu s-a îngrijit de educația copiilor lor, pe când copiii unguri au învățători plătiți de guvernul român la fiecare școală, chiar acolo unde nu erau decât 20 de elevi maghiari⁷⁷.

Este necesar de adăugat că chiar și celelalte provincii ale României, în zonele în care ungurii locuiau în mici grupuri, ei au colaborat pe scară relativ largă, chiar din primii ani, cu noile autorități comuniste. Din cei 879 de unguri domiciliați în municipiul Galați, de exemplu, 96 erau înscrși în Uniunea Populară Maghiară. Aici locuiau însă și numeroși cetățeni maghiari cu drept de rezidență în România. În timpul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946, aceștia, deși nu aveau dreptul, s-au implicat activ - pe căi indirecte - în susținerea programului grupărilor politice de extremă stângă, conlucrând activ cu Comitetul Democrat Evreiesc, care s-a angajat să îi sprijine pentru a obține naturalizarea. "Trebuie să se vină în ajutorul lor pentru a-și putea scoate actele de naționalitate"⁷⁸ - a stabilit în ședința din 14 august 1946 conducerea organizației evreiești din Galați.

Privită în ansamblu, perioada cuprinsă între 23 august 1944 și sfârșitul anului 1948 a fost una de colaborare fructuoasă între conducerea comunistă a României și etnicii maghiari care au optat pentru sprijinirea celei dintâi. Adesea, această cooperare s-a făcut în detrimentul populației de origine română, care a refuzat, cel puțin în acești ani, să susțină forțele de extremă stângă din România ajunse la conducerea țării cu ajutorul nemijlocit al Moscovei și a unor grupări etnice care manifestau ostilitate față de populația majoritară.

NOTE

¹ Cf. Dennis Deletant, *România sub regimul comunist*, București, 1997, p. 16.

² Arhivele Naționale Oradea, *fond Inspectoratul de Jandarmi Oradea*, dosar 36/1944, f. 8.

³ *Ibidem*, f. 11.

⁴ *Idem*, dosar 38/1944, f. 90.

⁵ Arhiva Serviciului Român de Informații, *fond Documentar*, dosar 4 207, f. 10, 14 - 15.

⁶ Cităm aici lucrarea lui L. Banyai, *Pe făgașul tradițiilor frățești*, București, 1971, p. 265 - 273, ca mostră în această privință, unde nu se întâlnește nici măcar o aluzie privitoare la șovinismul de care a dat dovadă conducerea Uniunii Populare Maghiare.

⁷ Serviciul Român de Informații, *Cartea albă a Securității*, vol. 1, 23 august 1944 - 30 august 1948, f. 1., 1997, p. 246 - 247.

⁸ Vezi Arhivele Naționale București, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Teritoriu, dosar 484/1947, f. 1.

⁹ *Idem*, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 46/1945, f. 13 - 14.

¹⁰ Astfel, episcopul a trimis tuturor preoților și directorilor de școli romano-catolice din dieceza sa, între altele, circulara intitulată "Comunismul - Socialismul Marxist, ca ideologie, este în contradicție cu religia creștină" (vezi Arhiva Serviciului Român de Informații, *fond Documentar*, dosar 4 276, f. 836). În legătură cu activitatea de ansamblu a episcopului vezi Referatul Siguranței, din ianuarie 1948, a cărei concluzie era că Marton Aron "duce o intensă activitate împotriva actualului regim democrat din România, fiind, de fapt, șeful reacțiunii maghiare" (Serviciul Român de Informații, *op. cit.*, p. 420 - 423).

¹¹ Arhiva Serviciului Român de Informații, *fond Documentar*, dosar 4 276, f. 215 și 840.

¹² *Ibidem*, f. 211.

¹³ Serviciul Român de Informații, *op. cit.*, p. 432 și 417 - 419.

¹⁴ Arhivele Naționale Oradea, *fond Inspectoratul de Jandarmi Oradea*, dosar 45/1945, f. 183.

¹⁵ Arhivele Naționale București, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Centrala, dosar 25/1945, f. 9.

¹⁶ Arhivele Naționale Oradea, *fond Inspectoratul de Jandarmi Oradea*, dosar 47/1945, f. 630.

¹⁷ Idem, dosar 46/1945, f. 623.

¹⁸ Arhivele Naționale Iași, *fond Inspectoratul Regional de Poliție Iași*, dosar 30/1946, f. 63.

¹⁹ Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 58/1944, f. 11.

²⁰ Arhivele Naționale Oradea, *fond Inspectoratul de Jandarmi Oradea*, dosar 36/1944, f. 12 - 13.

²¹ Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 46/1945, f. 2.

²² *Misiunile lui A. I. Vășinski în România (Din istoria relațiilor româno-sovietice, 1944 - 1946)*.

Documente secrete, București, 1997, p. 186.

²³ Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 46/1945, f. 3.

²⁴ Arhivele Naționale Oradea, *fond Inspectoratul de Jandarmi Oradea*, dosar 47/1945, f. 631 - 632.
alte informații asemănătoare în *dosarul citat*.

²⁵ Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 41/1946, f. 4 - 5.

²⁶ Idem, dosar 58/1944, f. 10.

²⁷ Idem, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Centrala, dosar 25/1944, f. 145 - 146.

²⁸ David Prodan, *Memorii*, București, 1993, p. 52.

²⁹ Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 59/1944, f. 7: "Scănteia" din 21.XI.1944.

³⁰ Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 3/1944, f. 8.

³¹ *Ibidem*, f. 19 - 20.

³² *Ibidem*, f. 33.

³³ *Ibidem*, f. 30.

³⁴ Arhiva Serviciului Român de Informații, *fond Documentar*, dosar 4 034, f. 181.

³⁵ Arhivele Naționale București, *fond Președinția Consiliului de Miniștri*, Stenogramele ședințelor, dosar 3/1945, f. 50.

³⁶ Vezi telegrama în "Frontul plugarilor" din 11.III.1945.

³⁷ Arhivele Naționale București, *fond Președinția Consiliului de Miniștri*, Stenogramele ședințelor, dosar 3/1945, f. 73.

³⁸ Vezi Great Britain, Foreign Office, Public Record Office, 371/67 233, p. 9; *România. Una politică în documente, 1946*, București, 1996, p. 567 - 568; Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop, *Sovietizarea României. Percepții anglo-americane (1944 - 1947)*, București, 1993, p. 193 - 194.

³⁹ Reuben H. Markham, *România sub jugul sovietic*, București, 1996, p. 418.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 409 - 410.

⁴¹ *România. Viața politică în documente, 1945*, București, 1994, p. 84.

⁴² Vezi Bréviaire statistique de la Roumanie, 1940, p. 21 - 22.

⁴³ Vezi Dumitru Șandru, *Jandarmeria românească din Transilvania de Nord în anii 1944 - 1945*, în "Anuarul Institutului de Istorie", Cluj-Napoca, 1994, p. 172 - 173.

⁴⁴ Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 46/1945, f. 4; idem, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Centrala, dosar 25/1945, f. 18 - 20.

⁴⁵ Idem, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Centrala, dosar 25/1945, f. 21 și 61; idem, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 46/1945, f. 4.

⁴⁶ Idem, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 46/1945, f. 4.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 5.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Idem, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Centrala, dosar 25/1945, f. 233.

⁵⁰ Idem, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 46/1945, f. 8.

⁵¹ Idem, dosar 135/1946, f. 24, 27, 35 și 42.

⁵² *Ibidem*, f. 35.

⁵³ Idem, dosar 46/1945, f. 8.

⁵⁴ Idem, dosar 46/1945, f. 12.

⁵⁵ Idem, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Teritoriul, dosar 67/1946 - 1947, f. 12.

⁵⁶ *Vezi România. Viața politică în documente. 1945*, p. 262 - 266.

⁵⁷ Data primirii răspunsului de recunoaștere a apartenenței Transilvaniei și transmisă de Moscova a fost 9 martie 1945, iar reinstalarea autorităților românești nu s-a făcut imediat. (Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 47/1945, f. 36).

⁵⁸ *Ibidem*, f. 37.

⁵⁹ Idem, dosar 65/1945 (Nota Direcției Generale a Poliției, din 12 august 1945).

⁶⁰ Idem, dosar 5/1945, f. 308.

⁶¹ Reuben H. Markham, *op. cit.*, p. 232 - 234.

⁶² Great Britain, Foreign Office, Public Record Office, 371/67 233, p. 9 - 10. Nota Serviciului Special de Informații, din 31 mai 1946, privitoare la aceste confruntări le prezintă cu detalii, evidențiind atitudinea anticomunistă și antisovietică a studenților (vezi *România. Viața politică în documente. 1946*, București, 1996, p. 233 - 237). Vezi și acțiunea de solidarizare a studenților timișoreni cu mișcările studenților de la Cluj (*ibidem*, p. 244 - 246).

⁶³ *România. Viața politică în documente. 1946*, p. 244 - 246.

⁶⁴ Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 47/1945, f. 21.

⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ Idem, dosar 41/1946, f. 4 - 5.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 6. Pentru alte detalii vezi idem, dosar 46/1945, f. 10.

⁶⁸ Idem, dosar 115/1946, f. 371.

⁶⁹ Idem, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Centrala, dosar 39/1947, vol. I, f. 139.

⁷⁰ Idem, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 46/1945, f. 11.

⁷¹ Idem, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Centrala, dosar 37/1947, vol. III, f. 1. Or, în Lunca Mureșului, la recensământul din aprilie 1941 au fost înregistrați 568 de români și 917 unguri (*Recensământul general al României din 1941. 6 aprilie. Date sumare provizorii*, București, 1944, p. 80).

⁷² Arhivele Naționale București, *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Centrala, dosar 39/1947, vol. IV, f. 144.

⁷³ Arhiva Serviciului Român de Informații, *fond Penal*, dosar 40 005/108, f. 191 - 194.

⁷⁴ Arhivele Naționale București, *fond Direcția Generală a Poliției*, dosar 5/1945, f. 58. Informația fusese verificată și comunicată de Inspectoratul de Poliție Cluj.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 80.

⁷⁶ Arhivele Naționale Oradea, *fond Inspectoratul de Jandarmi Oradea*, dosar 35/1946, f. 109.

⁷⁷ A. N. B., *fond Inspectoratul General al Jandarmeriei*, Centrala, dosar 39/1947, vol. II, f. 59 - 61.

⁷⁸ Arhivele Naționale Galați, *fond Comitetul Democrat Evreiesc*, dosar 1/1946 - 1948, f. 2. Comitetul Democrat Evreiesc din Galați nu poseda un sediu, iar Uniunea Populară Maghiară din oraș, care dispunea de două localuri, i-a pus la dispoziție unul din ele. Pentru numărul maghiarilor de aici vezi *Recensământul general al României din 1941*, p. 87.

THE RELATIONS BETWEEN ROMANIAN COMMUNIST PARTY AND THE MAGYAR MINORITY (Summary)

In March 1945 Romania received back the part of Transylvania that had been transferred to Hungary in 1940, once more in possession of the prewar Transylvanian lands the Romanian government again faced the problem of dealing with the Hungarian minority. After the second World War the major difficulties lay in the Romanian relationship with the large Hungarian group, numbering 1.6 million, the majority of whom lived in the center of Transylvania. The bitter conflicts during the war only served to aggravate earlier controversies.

Early, on November 1944, the Russian declaring that public order was necessary to the conduct of the conduct of the war, expelled the first Bucharest appointees in northern Transylvania from the area. This gave rise to a great crop of rumors in the country that the Russians intended not to return northern Transylvania to Romania but to create a Soviet republic there. Under the sponsorship of the Russians, but chiefly under the immediate influence of local left-wing Hungarians and Romanians, most localities proceeded to choose their authorities by "clamations" a procedure which usually resulted in the installation of men satisfactory to the left. Thus conditions in northern Transylvania were such that the Rădescu government was virtually powerless there, and depended entirely upon Russian good will if it were ever to reassert Romanian authority. The outcome was that the new government led by Petru Groza, came to power on March 1945, supported a "democratic" policy toward the Magyar minority, in spite of the revisionist propaganda undertaken by the Hungarian People's Union.